

„RODINA A DÍTĚ V KONTEXTU“

Možnosti prevence, podpory a spolupráce

ANALYTICKÁ ČÁST

- Cíl:

strukturované cíle prevence, které při jejich dosahování povedou k předcházení sociálnímu selhání rodin, podpoří rodinu a dítě a spolupráci těch, kteří mají rodinám co nabídnout

- Analytická část a Návrhová část

Sekundární analýza potřeb dětí – jiný pohled na témata z perspektivy dětí

- na základě vyhodnocení konkrétních případů a situací
- sekundární analýza domácích a zahraničních zdrojů

Výběr témat skupinových rozhovorů s experty

- kategorie 1 – Vývojové potřeby dítěte
- kategorie 2 – Rodičovská kapacita
- kategorie 3 – Rodina a prostředí

Specifikace témat (po dvou z každé kategorie)

- Potřeby a péče o děti v raném a předškolním věku a Dětská pojetí
- Rozvoj rodičovských kapacit a Zvládání krizových situací
- Hospodaření domácností a Stabilita prostředí a bydlení

Rešerše

- popis stávajícího stavu a problémů ze sekundárních zdrojů
- výzkum Stav české rodiny, co ji chrání a ohrožuje (2016)

Uspořádání skupinových rozhovorů (individuální) a vyhodnocení SWOT analýzou a dalšími

- celkem 7 a zapojilo se do nich 58 expertů
- 6 témat rozšířeno o sedmé: Rodičovská pojetí
- Pozvaní experti byli vytipováváni na základě praxe, zkušeností a kapacit

O VÝZKUMU

- Interpretace vztahů zjištěných kvantitativním výzkumem
- Identifikace silných, slabých stránek, příležitostí a hrozeb
- Návrh možných řešení experty z oblastí – orientace na prevenci
- Zapojení pohledů aktérů (děti, rodiče)
- Nikoli hotová řešení, ale podklady pro návrhovou část

→ **Rodina v kontextu. Možnosti prevence, podpory a spolupráce (2017)**

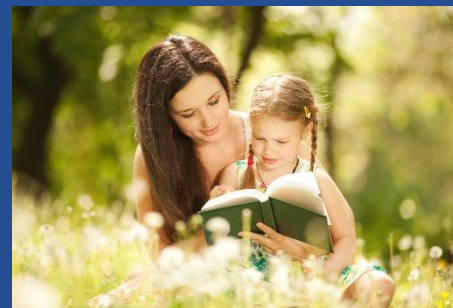
Diskusní skupiny

- 1a. Předškolní potřeby a péče (MEDIAN)
- 1b. Dětská pojetí (SocioFactor)
- 2a. Rozvoj rodičovských kapacit (SocioFactor)
- 2b. Zvládání krizových situací (SocioFactor)
- 2c. Rodičovská pojetí (SocioFactor)
- 3a. Hospodaření rodin (MEDIAN)
- 3b. Stabilita prostředí a bydlení (MEDIAN)

Limity

- Limit zobecnění, uchopitelnost prevence a orientace na vlastní segment

1A. PŘEDŠKOLNÍ POTŘEBY A PÉČE

Zasažení dětí problémy DLE VĚKU DÍTĚTE

	děti 3-6 let	děti 7-9 let	děti 10-12 let
Zdravotní problémy	13	18	19
Komunikační a výchovné problémy	11	20	24
Školní problémy	5	14	22
Sociální problémy	7	15	19
Vážná rizika a patologie	2	4	7

Děti 3-12 let, běžná populace + booster ohrožených rodin (váženo pro znormování boosteru)

PRÁCE S RODINOU:

- Přejechod rodin mezi službami, koordinace NNO.
- Nízkoprahovost
 - pediatrie a přechod z ní do dalších služeb.
- Další posílení prenatální péče (diagnostika, práce s rodinou).
- Komunitní činnost
 - dobrovolnictví, sebeorganizace
- Posílení informovanosti o rané péči a potřebách dětí
 - rodiny od ZŠ, při prenatální péči.
- Proaktivní podporování rodiny
 - výhody / slevy, symbolická podpora, podpora biologické rodiny ve specifických situacích.
- Finanční a administrativní podpora NNO zabývajících se rodinou.

SOCIÁLNĚ ZNEVÝHODNĚNÉ SKUPINY

- Prostorová stabilizace rodiny – sociální a dostupné bydlení.
- Posílení předškolní péče (nejen generalizující řešení)
 - finanční podpora NNO, regionální zaměření.
- Cílená finanční podpora chudých dětí v předškolním vzdělávání
 - obědy zdarma, cesty, apod.
- Personální posílení veřejného předškolního vzdělávání
 - Speciální pedagogové ve školkách, posilování kompetencí pedagogů.
- Podpora komunitních řešení jako doplněk expertních
 - dobrovolnictví, otevření školek rodičům.
- Zvyšování kompetence a angažovanosti rodičů
 - motivace zapojení dětí do předškolní výchovy.

1B. DĚTSKÁ POJETÍ

Zasažení dětí problémy DLE DĚTSKÝCH AKTIVIT S RODIČI

	nejaktivnější pětina	středně aktivní pětina	nejméně aktivní pětina
Zdravotní problémy	20	17	17
Komunikační a výchovné problémy	15	23	37
Školní problémy	12	17	37
Sociální problémy	11	16	25
Vážná rizika a patologie	3	5	11

Děti 7-12 let, běžná populace + booster ohrožených rodin (váženo pro znormování boosteru)

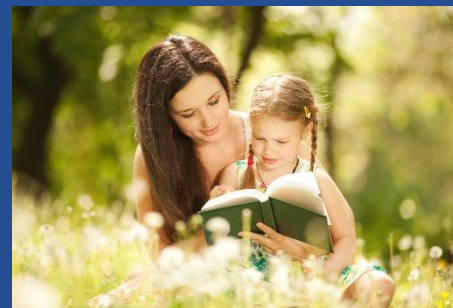

- **Klíčovým prvkem je iniciování společných aktivit a činností rodiči, případně prarodiči.** Důležité je něco dělat a dělat to společně, např. společné hraní her.
- Chybí větší obeznámenost s prostředím zaměstnání svého rodiče.
- Dětem **vadí tlak profesionalizace a důraz na výkon ve volnočasových aktivitách**, na disciplínu, dril, **namísto zábavného hraní.**
- Klíčovým prvkem dětského pojetí je **stabilita vztahů.** Ceněna je podpora ze strany rodičů.
- **Konflikty mezi rodiči považují děti za vážné**, přestože **chtějí zapojit i svůj názor**, jsou obvykle odbyty.

- **Vztahy se sourozenci** jsou velkým tématem pro děti.
- Významné je zapojení **širší rodiny**. Významné je zapojování se **prarodičů**. Jejich angažovanost očima dětí značně **kolísá**. I přes zájem dětí o informace o **rodinné historii a paměti**, tento přenos a potenciál není využit.
- Významný je pro děti jejich **vlastní soukromý prostor**. Má několik významů.
- **Prostor školy** je považován za **více nebezpečný**. Je místem konfliktů a agrese.

2A. ROZVOJ RODIČOVSKÝCH KAPACIT

Zasažení dětí problémy - DLE ROZVOJOVÝCH AKTIVIT S RODIČEM

	nejméně aktivní pětina	středně aktivní pětina	Nejaktivnější pětina
Zdravotní problémy	20	17	17
Komunikační a výchovné problémy	15	23	37
Školní problémy	12	17	37
Sociální problémy	11	16	25
Vážná rizika a patologie	3	5	11

Děti 7-12 let, běžná populace + booster ohrožených rodin (váženo pro znormování boosteru)

PERSPEKTIVA RODIČŮ – MIKROROVINA

- Význam **oblasti sladování péče o děti a zaměstnání.**
- **Umět lépe plánovat a nakládat se svým časem.**
- Rozvíjet schopnost rodičů **rozpoznat krizi a zvládnout ji. Chybí systém doprovázení rodičů** v komplikovaných situacích.
- Základem zvládnutí rodičovské role je **komunikace** mezi partnery (dovednost).
- Schopnost **vnímat a rozumět potřebám dětí v měnícím se světě.**
- Nedostatečný je **system přípravy na rodičovství.**
- **Posílení mezigenerační solidarity.**
- **Zapojení do designování služeb** (vzdělávací i sociální oblast) a navazování na **sítě možné podpory.**

PERSPEKTIVA SYSTÉMU – MAKROROVINA

- **Pokles hodnoty a důležitosti rodiny**, nízký status rodičovství.
- **Chybí inovace** v oblasti tvorby nástrojů rodinné politiky, **přenos dobré praxe** a lepší **využití veřejného prostoru pro rodiny**.
- **Chybí průkaznost přínosů intervencí**, „evidence“, **skutečné dopady**. Chybějící „evidence policy“ vytváří prostor pro pochyby. Nabízí se **zavedení vyhodnocování efektivity a impaktu intervencí**.
- **Prevence je považována za velmi důležitou**, ale **není systematicky uchopena**.
- Školy mají velký potenciál **v oblasti rozvoje a vytváření komunit**, rozvoji **místních vztahů**, nemají ale kapacity. Posilování místních „komunit“.
- Téma rodiny se neprosazuje na samosprávné úrovni, v zahraničí je na obcích zřízeno **jednotné poradenské místo, rozcestník**.

2B. ZVLÁDÁNÍ KRIZOVÝCH SITUACÍ

Zasažení dětí problémy DLE KRIZÍ V RODINĚ

	porozvodové problémy rodičů	bez problémů	rodič dlouhodobě v nemocnici	rodič nebyl v nemocnici
Zdravotní problémy	29	18	42	18
Komunikační a výchovné problémy	42	21	29	22
Školní problémy	32	18	26	19
Sociální problémy	29	16	37	16
Vážná rizika a patologie	7	5	9	5

Děti 7-12 let, běžná populace + booster ohrožených rodin (váženo pro znormování boosteru)

PERSPEKTIVA RODIČŮ – MIKROROVINA

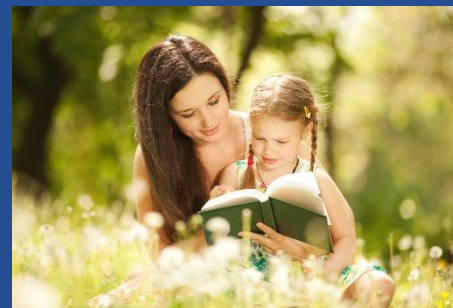
- **Rodiny navazovat na sítě možné podpory** (jako prevenci), **napomáhat jejich vytváření, udržování** (komunity, sociální sítě, sousedé, přátelé apod.). **Podpořit rozvoj místních „komunit“**, začlenění do **místních vztahů a svépomocných sítí**.
- Propastná je **mezigenerační vzdálenost** mezi všemi generacemi.
- **Vzdělávání dospělých** – s ohledem na **nabývání kompetencí pro zvládání krizí a rozumění potřebám dětí**.
- Podpořit **pozici a roli dítěte, participaci** na procesech a rozhodování. Podmínkou je ale také dostatečná **znalost o dětských pojetích**.
- Nedostatečný je **system přípravy na rodičovství**.

PERSPEKTIVA SYSTÉMU – MAKROROVINA

- Nabízí se zmapovat současné postupy, nástroje, metody a **vyhodnotit jejich impakt**. Postrádáme **průkaznost přínosů intervencí, „evidenci“**. Neexistuje systém „evidence based policy“.
- Nejsou k dispozici **svépomocné aktivity a skupiny**.
- Existuje **potenciál již existujících sociálních služeb**.
- Důležitá je role pedagoga a **spolupráce školy a sociálních služeb**.
- Vzdělávací systém je potřeba orientovat také na rozvoj **sociálních dovedností**.
- Je potřeba **rozšířit spektrum intervencí o nové inspirace**.
- Síť pomoci by měly operovat na **multidisciplinárním základu**
- Prevence je o **šíření kvalitních a správných informací**.

2C. RODIČOVSKÁ POJETÍ

Zasažení dětí problémy DLE RESPEKTU K POTŘEBÁM DÍTĚTE

	velmi respektující (top pětina)	středně respektující	nejméně respektující
Zdravotní problémy	16	20	24
Komunikační a výchovné problémy	12	23	33
Školní problémy	9	19	28
Sociální problémy	11	18	24
Vážná rizika a patologie	3	5	10

Děti 7-12 let, běžná populace + booster ohrožených rodin (váženo pro znormování boosteru)

PERSPEKTIVA RODIČŮ – MIKROROVINA

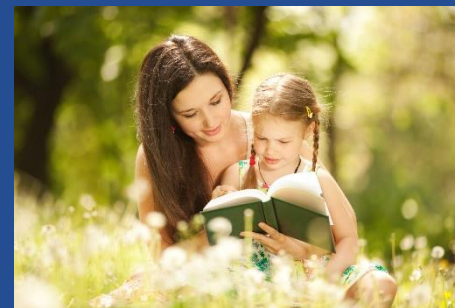
- Obtíže v oblasti vzájemné komunikace rodičů, **nevyjasněná očekávání**.
- **Potíže při adaptaci na okamžiky změn**, obvykle přechody do nových vývojových fází rodiny či životních etap.
- Rodiče nedokáží **rozpoznat hloubku probíhající krize** a nehledají oporu v pomoci zvenčí.
- Komplikovaná je **komunikace v „poskládaných“ (puzzle) rodinách**.
- **Umět řídit čas a stanovovat priority**.

PERSPEKTIVA SYSTÉMU – MAKROROVINA

- Rodiče v okamžicích krize **nehledají řešení pomoc zvenčí, služby považují za vysokoprahové**, přiznání vlastního selhání.
- Někteří rodiče **odmítají akceptovat nabízené vzory výchovy**, jsou **vnučovány různé návody a manuály, stres a nedůvěra v expertní systém jako celek**.
- Chybí „**alternativy**“ **vůči volnočasovým kurzům**, běžné komunitní aktivity. Přenášet **zkušenosti a participativní modely ze zahraničí. Potenciál komunitních center**.
- Nižší angažování se prarodičů, **posílení mezigenerační solidarity a dialogu**.
- **Mít podporu zaměstnavatele** a možnost využít **flexibilní úpravy pracovní doby**.

3A. HOSPODAŘENÍ RODINY

Zasažení dětí problémy DLE HOSPODAŘENÍ RODINY

	bez dluhů, nad hranicí chudoby	bez dluhů, pod hranicí chudoby	problémy s dluhy
Zdravotní problémy	16	21	29
Komunikační a výchovné problémy	18	23	39
Školní problémy	15	20	35
Sociální problémy	13	18	35
Vážná rizika a patologie	5	7	9

Děti 7-12 let, běžná populace + booster ohrožených rodin (váženo pro znormování boosteru)

PRACOVNÍ AKTIVITA A DAŇOVÝ/DÁVKOVÝ SYSTÉM:

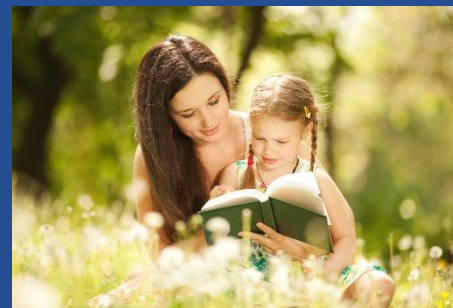
- Redukce prekarizace práce žen s dětmi a pastí neaktivity.
- Míření podpory na děti.
- Redukce negativních vlivů dlouhé rodičovské
 - nabídka služeb za dostupné ceny,
 - výhodnější částečné úvazky.
- Posílení sociální práce na úřadech práce
 - odkazování na NO, dluhové poradenství.
- Aktivní politika zaměstnanosti
 - všechny regiony, motivace obcí k zapojení se,
 - zaměření na matky s dětmi.
- Asistence dětem při přechodu z dětských domovů.
- Vyšší podpora při péči o zdravotně postižené.
- Posílení poznání – best practices a evaluace.
- Redukce velkých regionální nerovností (nezaměstnanost, chudoba).

PŘEDLUŽENÍ A EXEKUCE:

- podpora „safe lending“ a omezení skrytých sankcí.
- Zavedení teritoriality.
- Omezení dětských dluhů (z MHD, operátoři)
 - asistence dětským dlužníkům.
- Posílení možnosti oddlužení.
- Finanční gramotnost
 - řešení do budoucna, ne suplování systémových problémů.
- Dluhové poradenství
 - podpora, ale i evaluace efektivity.
- Omezení dopadů exekucí na ztrátu bydlení.
- Provazování na dluhy zaměřených programů s bytovou politikou a politikou zaměstnanosti.

3B. PROSTOROVÁ STABILITA A BYDLENÍ

Zasažení dětí problémy DLE PROSTOROVÉ STABILITY

	bez problémů v bydlení	1 problém v bydlení	2+ problémů v bydlení	změnil(a) školu	nezměnil(a) školu
Zdravotní problémy	17	21	27	31	17
Komunikační a výchovné problémy	18	25	42	38	20
Školní problémy	16	21	32	36	17
Sociální problémy	14	20	31	40	14
Vážná rizika a patologie	5	5	12	12	5

Děti 7-12 let, běžná populace + booster ohrožených rodin (váženo pro znormování boosteru)

PREVENCE VZNIKU:

- Podpora vztahové stability (plánované rodičovství).
- Omezení exekucí nemovitostí a vyšší povinnost hlásit / řešit dopady v průběhu.
- Posílení sociální práce (identifikace rodin se vznikajícím problémem).
- Podpora zaměstnanosti rodičů (kroužky, omezení prekarizace – viz výše).
- Posilování finanční gramotnosti (odpovídající vlastnické bydlení).
- Zrychlení přidělování výživného.

VČASNÁ ŘEŠENÍ:

- Implementace sociálního bydlení s modelem „housing first“ u dětí.
- Podpora pilotních projektů a evaluace opatření.
- Posílení jednorázové pomoci – např. asistence splátky kauce.
- Kampaň zvyšující přijatelnost dostupného bydlení (dopady na děti apod.).
- Posílení sociální práce navázané na bydlení.

POMOC DĚTEM:

- Identifikace soc. původu problémů – sociální psycholog / pedagog.
- Asistence s prostory pro učení / doučování apod.

Děkujeme za pozornost!